

Praha 18. 11. 2008

43

**Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz
v České republice v roce 2007**

(data: Česká správa sociálního zabezpečení)

***Terminated cases of incapacity for work for disease or injury
in the Czech Republic in 2007***

(data: Czech Office of Social Security)

Souhrn

Tato aktuální informace podává přehled o ukončených případech pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v roce 2007 z hlediska příčin pracovní neschopnosti (diagnóz MKN-10), věku, pohlaví a krajů. Počet ukončených případů a kalendářních dnů pracovní neschopnosti proti předchozímu roku vzrostl o 8,2 % u případů a o 4,1 % u dnů. Počet případů na 100 tisíc pojištěnců se také zvýšil o 5,9 %. Snížila se však průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti, a to o 1,3 dne na 34,6 dne. Data jsou převzata od České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Summary

This Topical Information presents a survey of terminated cases of incapacity for work for disease or injury in 2007 classified by causes (diagnoses ICD-10), age, gender and regions. The numbers of terminated cases and of total days of incapacity increased in comparison with the preceding year by 8,2 % in cases and by 4,1 % in days. The number of cases per 100 000 insured persons increased by 5,9 %. However, the average duration of one case of incapacity decreased, by 1,3 day, to 34,6 days. Data are taken from Czech Administration of Social Security.

Ve statistice pracovní neschopnosti (PN) se zachycují všechna onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob ukončenou v daném roce. Data jsou získávána z evidence Okresních správ sociálního zabezpečení na základě tiskopisu „Potvrzení pracovní neschopnosti“. Kromě ukončených případů pracovní neschopnosti z dat ČSSZ je také sledována statistika hlášených případů pracovní neschopnosti z dat ČSÚ. Tento druhý zdroj dat vychází z hlášení vyplňovaného zaměstnavatelskými subjekty. Statistika hlášených případů PN je k dispozici na: http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/3305-07-za_rok_2007.

Pokud hodnotíme PN na základě dat ČSSZ, došlo v roce 2007 ve srovnání s předchozím rokem k nárůstu počtu ukončených případů pracovní neschopnosti (UPPN) o 8,2 % na téměř 2 807 tisíc případů, z toho 51 % bylo zaznamenáno u mužů. Tento nárůst byl částečně podpořen zvyšujícím se počtem nemocensky pojištěných osob (pojištěnců) o 2,2 %. Výsledné navýšení počtu případů na 100 tisíc pojištěnců tedy činilo 3 387 (5,9 %) a hodnota tohoto ukazatele tak dosáhla 61 057 ukončených případů pracovní neschopnosti. Průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti se oproti

minulému roku mírně snížilo o 1,3 dne na 34,6 dne, což je však o 2 dny více než v roce 2005. Je zřejmé, že vývoj počtu případů a průměrného trvání má vlivem měnícího se složení nemocnosti inverzní charakter.

Oproti statistice UPPN došlo u hlášených případů pracovní neschopnosti z dat ČSÚ v roce 2007 k dalšímu snížení intenzity pracovní neschopnosti. Z hlediska počtu hlášených případů PN poklesla hodnota tohoto ukazatele na historické minimum pod 60 případů na 100 pojištěnců. Rovněž u průměrné délky PN došlo k poklesu, a to na 34,6 dne. I když oba zdroje dat popisují stejný jev, dosahuje statistika UPPN průměrně vyšších hodnot a vykazuje výraznější meziroční změny než statistika hlášených případů PN z dat ČSÚ, což je dáno především odlišnou metodikou sběru dat. Následující zhodnocení vývoje a struktury PN vychází již jen z dat ČSSZ.

Hlavní příčinu zvýšení intenzity pracovní neschopnosti představují především nemoci dýchací soustavy, u kterých došlo k nárůstu počtu případů PN o 14 % z 22 276 případů na 25 297 případů PN na 100 tisíc pojištěnců. Nemoci dýchací soustavy tvoří dlouhodobě nejčastější příčinu pracovní neschopnosti s podílem 41 % na celkovém počtu případů PN a 20 % všech prostonaných dnů v PN. Průměrné trvání jednoho případů se oproti minulému roku snížilo o 1 den na 16,5 dne a průměrný denní stav PN činil v roce 2007 1 141 práce neschopných na 100 tisíc pojištěnců.

U druhé nejčastější příčiny PN, kterou představují nemoci svalové a kosterní soustavy, došlo sice k nepatrnému poklesu o 50 případů na 100 tisíc obyvatel na současných 11 295, ale zkrátila se mírně i průměrná ošetrovací doba o půl dne na 51,8 prostonaných dnů. Tato skupina příčin zaujímá sice pouze necelých 19 % všech případů PN, ale z hlediska objemu prostonaných dnů s podílem téměř 28 % se jedná o nemoci nejvýznamnější. V roce 2007 bylo průměrně každý den s nemocemi svalové a kosterní soustavy v pracovní neschopnosti 1 603 zaměstnanců.

Třetí nejčastější příčinu pracovní neschopnosti představují s 11 % případů a 14 % prostonaných dnů poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin, u kterých došlo oproti minulému roku k mírnému poklesu výskytu o 3 % na 6 737 případů na 100 tisíc pojištěnců. Rovněž se u nich nepatrně zkrátila průměrná délka pracovní neschopnosti o více než půl dne na 44,7 dnů. V roce 2007 bylo průměrně každý den v PN z důvodu následků vnějších příčin 826 zaměstnanců.

Kromě výše uvedených skupin onemocnění došlo k výrazným změnám u méně významných příčin PN. Mezi ně patří faktory ovlivňující zdravotní stav dle kapitoly XXI. (MKN-10), u kterých došlo k nárůstu incidence o 14 % na 950 případů PN na 100 tisíc pojištěnců a navíc i k prodloužení průměrné délky případu PN o více než dva dny na 94 dnů. Více než 70 % případů PN z této skupiny příčin bylo způsobeno nutností dohledu nad vysoce rizikovým těhotenstvím (dg. Z35). Delší průměrnou dobu trvání PN mají už jen onemocnění novotvary a po nárůstu o dva dny shodně také příčiny spojené s těhotenstvím dle kapitoly XV. (98,4), jejichž výskyt se zvýšil o 10 %. K významnějšímu nárůstu o 7 % došlo ještě u infekčních nemocí, které dosahují 1 647 případů PN na 100 tisíc pojištěnců, ale výrazně kratší průměrné délky trvání PN (18,4).

Při porovnání pracovní neschopnosti v jednotlivých krajích v roce 2007 lze konstatovat, že výrazně podprůměrnou úroveň pracovní neschopnosti dosahuje Hl. m. Praha, kde počet případů PN na 100 tisíc pojištěnců činí 62 % průměru a délka trvání PN je téměř o 5 dnů kratší. Určitou roli zde hraje odlišná struktura zaměstnanosti a lepší platové podmínky. Mírně podprůměrnou úroveň pracovní neschopnosti z hlediska počtu případů dosahuje už jen Jihomoravský a Středočeský kraj. Naopak nejvyšší počet pracovních neschopností v přepočtu na pojištěnce vykazuje Karlovarský a Liberecký kraj. Tyto kraje však díky nadprůměrné délce PN předstihuje v průměrném denním stavu práce neschopných v přepočtu na pojištěnce Moravskoslezský a Olomoucký kraj.

Pracovní neschopnost se nejvíce projevuje u nejmladší věkové skupiny do 19 let. Dále se s přibývajícím věkem intenzita pracovní neschopnosti výrazně snižuje a dosahuje tak nejnižší úrovně průměrného denního počtu 46 práce neschopných osob z tisíce pojištěnců ve věku 35 až 39 let. Nejnižší počet, necelých 51 případů PN na 100 pojištěnců, připadá na věkovou skupinu 40 až 49 let. V dalších věkových skupinách dochází s rostoucí nemocností ke zvyšování intenzity pracovní neschopnosti. Pouze průměrná délka jednoho případu PN roste kontinuálně s přibývajícím věkem pracujících.

Stejně jako v předchozích letech se i rok 2007 vyznačuje vyšší intenzitou pracovní neschopnosti žen oproti mužům. Tento rozdíl se v posledních letech mírně snížil na hodnotu incidence u žen odpovídající 108 % incidence u mužů v počtu případů PN na pojištěnce. Také trvání jednoho případu PN je u žen průměrně vyšší a tento rozdíl se mezi pohlavími v posledních letech zvýšil až na historicky nejvyšší hodnotu 3,4 dne. Celkově v roce 2007 chybělo denně v zaměstnání z důvodu pracovní neschopnosti 5 783 osob ze 100 tisíc pojištěnců, což je v porovnání s předchozím rokem o 104 osob více. U žen dosáhl tento ukazatel hodnoty 6 327 a u mužů to bylo o 1 026 osob méně.

Zpracoval: Mgr. Jan Žofka

Základní ukazatele PN podle kapitol MKN-10 v roce 2007

Kapitola MKN-10	Počet případů			Počet prostonaných dnů		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Některé infekč. a parazit. nemoci	40 009	35 706	75 715	723 312	670 416	1 393 728
Novotvary	11 626	20 431	32 057	1 255 696	1 898 419	3 154 115
Nemoci krve, krvetvorných org. a někt. poruchy mech. imunity	691	1 366	2 057	58 918	91 547	150 465
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	4 853	6 009	10 862	373 283	440 777	814 060
Poruchy duševní a por. chování	18 262	30 290	48 552	1 185 782	2 108 286	3 294 068
Nemoci nervové soustavy	13 813	17 863	31 676	908 989	1 176 079	2 085 068
Nemoci oka a očních adnex	11 622	9 515	21 137	352 775	263 463	616 238
Nem. ucha a bradav. výběžku	7 495	6 598	14 093	189 718	173 834	363 552
Nemoci oběhové soustavy	47 594	34 887	82 481	3 569 643	1 953 978	5 523 621
Nemoci dýchací soustavy	577 193	585 730	1 162 923	9 238 506	9 912 949	19 151 455
Nemoci trávicí soustavy	98 485	86 671	185 156	2 693 237	2 168 549	4 861 786
Nem. kůže a podkožního vaziva	27 504	20 854	48 358	807 687	604 221	1 411 908
Nem. svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	289 330	229 887	519 217	13 962 967	12 928 745	26 891 712
Nem. močové a pohlavní soust.	22 739	89 121	111 860	793 178	2 756 894	3 550 072
Těhotenství, porod a šestinedělí	x	32 494	32 494	x	3 197 738	3 197 738
Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality	61	118	179	5 099	6 146	11 245
Příznaky, znaky a abnorm. klin. a lab. nálezy nezařazené jinde	33752	40859	74611	1134672	1468679	2603351
Poranění, otr. aj. násl. vněj. příč.	221 322	88 391	309 713	9 735 034	4 121 105	13 856 139
Faktory ovlivňující zdrav. stav a kontakt se zdrav. službami	3 958	39 724	43 682	123 448	3 981 517	4 104 965
Celkem	1 430 309	1 376 514	2 806 823	47 111 944	49 923 342	97 035 286

Základní ukazatele PN podle kapitol MKN-10 v roce 2007

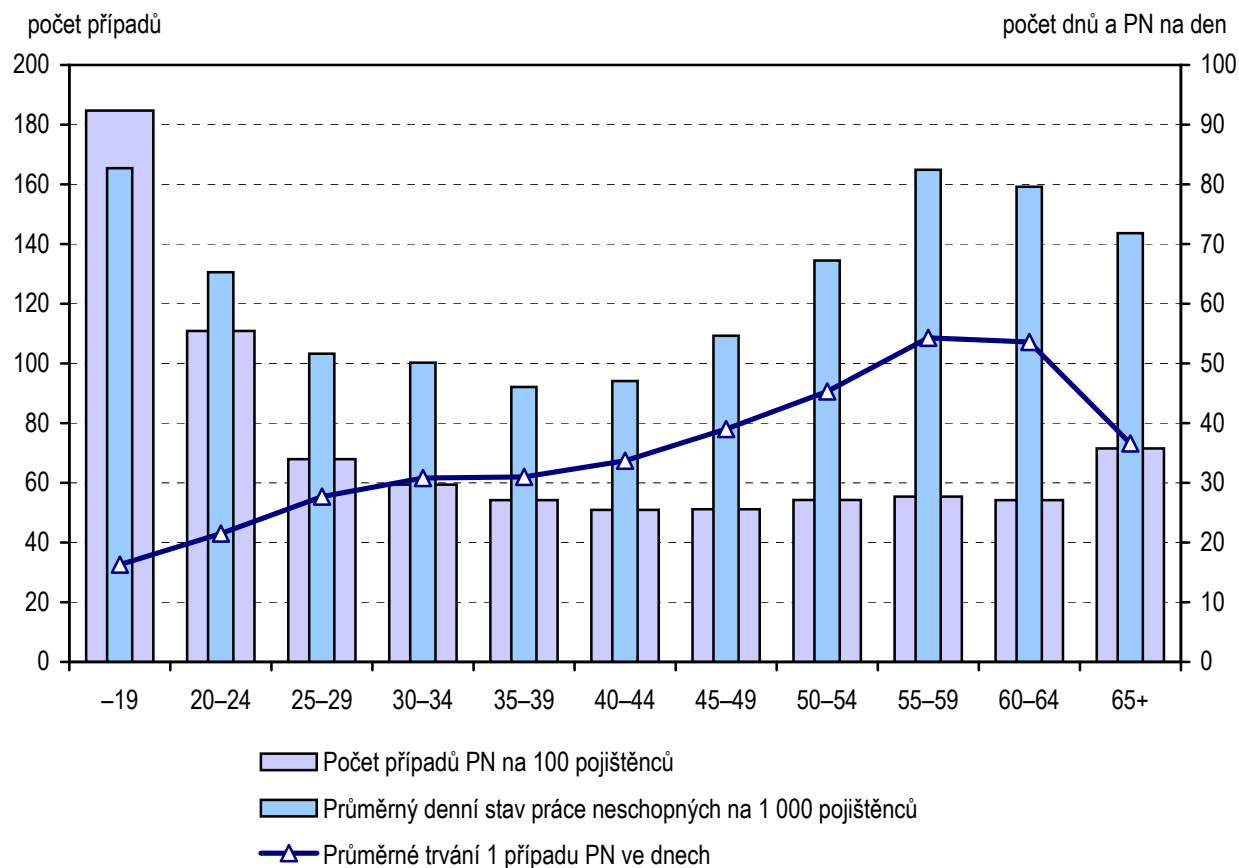
Dokončení

Kapitola MKN-10	Počet případů na 100 000 pojištěnců			Průměrné trvání 1 případu ve dnech			Průměrný denní stav práce neschopných na 100 000 pojištěnců		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Některé infekč. a parazit. nemoci	1 643	1 652	1 647	18,1	18,8	18,4	81	85	83
Novotvary	477	945	697	108,0	92,9	98,4	141	241	188
Nemoci krve, krvetvorných org. a někt. poruchy mech. imunity	28	63	45	85,3	67,0	73,1	7	12	9
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	199	278	236	76,9	73,4	74,9	42	56	49
Poruchy duševní a por. chování	750	1 401	1 056	64,9	69,6	67,8	133	267	196
Nemoci nervové soustavy	567	826	689	65,8	65,8	65,8	102	149	124
Nemoci oka a očních adnex	477	440	460	30,4	27,7	29,2	40	33	37
Nem. ucha a bradav. výběžku	308	305	307	25,3	26,3	25,8	21	22	22
Nemoci oběhové soustavy	1 954	1 614	1 794	75,0	56,0	67,0	402	248	329
Nemoci dýchací soustavy	23 703	27 093	25 297	16,0	16,9	16,5	1 039	1 256	1 141
Nemoci trávicí soustavy	4 044	4 009	4 028	27,3	25,0	26,3	303	275	290
Nem. kůže a podkožního vaziva	1 129	965	1 052	29,4	29,0	29,2	91	77	84
Nem. svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	11 882	10 634	11 295	48,3	56,2	51,8	1 571	1 638	1 603
Nem. močové a pohlavní soust.	934	4 122	2 433	34,9	30,9	31,7	89	349	212
Těhotenství, porod a šestinedělí	x	1 503	707	x	98,4	98,4	x	405	191
Vrozené vady, deformace a chromozomální abnormality	3	5	4	83,6	52,1	62,8	1	1	1
Příznaky, znaky a abnorm. klin. a lab. nálezy nezařazené jinde	1 386	1 890	1 623	33,6	35,9	34,9	128	186	155
Poranění, otr. aj. násl. vněj. příč.	9 089	4 089	6 737	44,0	46,6	44,7	1 095	522	826
Faktory ovlivňující zdrav. stav a kontakt se zdrav. službami	163	1 837	950	31,2	100,2	94,0	14	505	245
Celkem	58 737	63 671	61 057	32,9	36,3	34,6	5 301	6 327	5 783

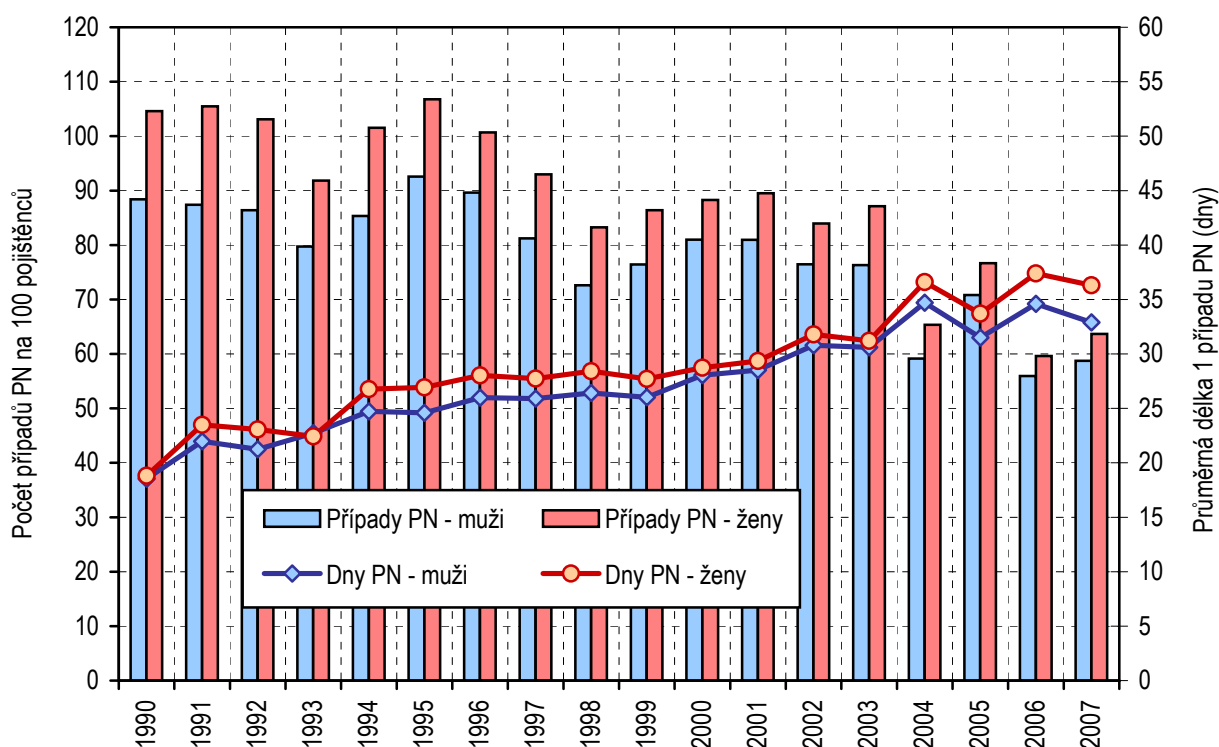
Základní ukazatele pracovní neschopnosti v krajích ČR v roce 2007

Kraj sídla zaměstnavatele	Počet případů pracovní neschopnosti	Počet dnů v pracovní neschopnosti	Počet případů PN na 100 000 pojištěnců	Průměrné trvání 1 případu PN ve dnech	Průměrný denní stav osob v PN na 100 000 poj.
Hl. město Praha	380 492	11 349 519	37 989	29,8	3 105
Středočeský	270 481	8 820 495	60 409	32,6	5 397
Jihočeský	188 899	6 516 582	74 795	34,5	7 069
Plzeňský	177 304	5 690 784	74 679	32,1	6 567
Karlovarský	84 359	2 708 393	78 963	32,1	6 946
Ústecký	188 451	6 509 225	63 811	34,5	6 039
Liberecký	127 769	4 378 450	75 582	34,3	7 096
Královéhradecký	152 838	5 203 846	69 493	34,0	6 482
Pardubický	144 838	4 814 919	69 649	33,2	6 343
Vysočina	137 201	4 554 129	69 497	33,2	6 320
Jihomoravský	314 393	11 172 318	59 966	35,5	5 838
Olomoucký	158 765	5 985 815	70 830	37,7	7 316
Zlínský	153 272	5 911 503	64 332	38,6	6 798
Moravskoslezský	326 725	13 381 637	68 855	41,0	7 726
ČR	2 806 823	97 035 286	61 057	34,6	5 783

Základní ukazatele PN podle věkových skupin v roce 2007

Vývoj průměrné délky a počtu ukončených případů PN v letech 1990–2007

Struktura počtu ukončených případů PN v roce 2007 podle kapitol MKN-10

